

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

סתימת מבוי רחב עשרים אמה

(ב' א') משנה: והרחב מעשר אמות, ימעט (דזהו שיעור רוחב סתם פתחים. וטפי מהכי לא מיקרו פתח אלא פרצה, ואנן בעינן פתח¹).

(י' א') אמר אביי: תנא: והרחב מעשר, ימעט. רבי יהודה אומר: אינו צריך למעט².

תני לוי: מבוי שהוא רחב עשרים אמה, נועץ קנה באמצעיתו (שעל ידי כך מתחלק הפתח לעשר אמות בכל צד), ודיו (בלחי וקורה לכל צד).

הוא תני לה, והוא אמר לה דאין הלכה כאותה משנה (דאתי אווירא דהאי גיסא ודהאי גיסא, ומבטל ליה לקנה).

(ומברר) אלא היכי עביד? אמר שמואל משמיה דלוי: עושה פס גבוה עשרה (טפחים) במשך ארבע אמות, ומעמידו לאורכו של מבוי (באמצע הפתח. שכיוון שיש הכשר מבוי באורכו של פס, נחשב כשני מבואות³, ונעשה הפתח האחד למבוי זה, והשני למבוי זה).

(י' ב') אי נמי כדרב יהודה. דאמר רב יהודה: מבוי שהוא רחב חמש עשרה אמה (ובא למעט), מרחיק שתי אמות (מן הכותל) ועושה פס שלוש אמות (לרוחב הפתח. ונמצא חמש אמות סתומות, שפרצת שתי אמות ניתרת בעומד מרובה עליהן. וברוחב עשרים, יעשה כן גם בצד שני. או יעשה פס שש אמות, וירחיק ד').

(ומקשה) ואמאי (מצרכת ליה לסתום שלוש האמות כאחד)?! יעשה פס אמה ומחצה, וירחיק שתי אמות, ויעשה פס אמה ומחצה! שמע מינה עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות (שרק לאחר צירוף העומדים, הם רְבִים על הפרוץ), לא הוי עומד (היות שלגבי כל חד וחד מהעומד, הפרוץ רבה עליו ומבטלו!)

(ודחי) לעולם אימא לך הוי עומד. ושאני הכא דאתי אוירא דהאי גיסא ואוירא דהאי גיסא, ומבטל ליה⁴.

(ומקשה) וליחוש דלמא שביק פיתחא רבה ועייל בפיתחא זוטא!

אמר רב אדא בר מתנא: חזקה אין אדם מניח פתח גדול ונכנס בפתח קטן.

שיטות הראשונים

מבוי הרחב מעשר אמות: פסקו רי"ף, רמב"ם, ורא"ש, כסתם משנה, שהרחב מעשר אמות ימעט. וכן פסק השו"ע⁵.

1. וצריך לנעוץ קנים למעט רוחב כניסתה, ולהעמידה על עשר או על פחות. רש"י.
  2. והגמרא דנה עד כמה יהיה הפתח רחב ולא יהא צריך למעט, לשיטת רבי יהודה.
  3. כן כתב רש"י ועיין בשיטות הראשונים.
  4. היות שהפס השני של אמה ומחצה ניצב בין אויר של שתי אמות מצד אחד, ועשר אמות מצד שני. אבל במקרה שאין אויר משני הצדדים, והיכי דמי, כגון שהעומדים בשני הצדדים סמוכים לכותל, בכי הא אמרינן עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות הוי עומד. על פי רשב"א.
- ומקשה עוד בגמרא, וירחיק אמה ויעשה פס אמה ומחצה, וירחיק אמה ויעשה פס אמה ומחצה! ומתרץ, אין הכי נמי, וכולי האי לא אטרחהו רבנן (ולא הבאתיו בחיבור, דליתא ברי"ף).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

פס גבוה עשרה במשך ארבע אמות: כתבו רש"י, אור זרוע ורשב"א, שמחשיב את המבוי כמחולק לשני מבואות. ולפי זה כתבו תוספות ורא"ש שאם יש יותר מעשר אמות מהפס עד הכותל האמצעי של המבוי, צריך צורת הפתח כדין מבוי עקום⁶. ואור זרוע ורשב"א כתבו גם, שבכל צד צריך שיהיו בתים וחצרות פתוחים לתוכו. אך ריטב"א ומאירי נקטו שאין צורך בבתים וחצרות פתוחים לתוכו, וכן שאין צורך בתיקון בעקמימות אפילו ביותר מעשר⁷. וכן דעת ריצב"א. והשו"ע⁸ פסק כרש"י והצריך לכל צד כל תנאי מבוי, והחמיר שאף בפחות מעשר צריך תיקון לעקמומית, והרמ"א פסק כתוספות שרק ביותר מעשר צריך תיקון.

כשמניח קורה מעל הפס: לדעת הריטב"א הפס יכול להיות נמוך יותר מהקורה, אך ראב"ד, רשב"א ורא"ש נקטו, שצריך להיות סמוך לה בג' טפחים, וכן פסק השו"ע⁹.

אתי אוריא דהאי גיסא ואוריא דהאי גיסא, ומבטל ליה: כתבו רשב"א וריטב"א, דאע"ג דאור דמהאי גיסא ודהאי גיסא מרובה על העומד, לא מבטל ליה לעומד¹⁰ מדאורייתא¹⁴. אלא שלענין שבת החמורה, מבטל ליה מדבריהם¹².

עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות: דעת רבנו חננאל בן שמואל ואור זרוע, דהוי עומד. וכן משמע מהתוספות וריטב"א. ודעת הרשב"א, השלמה וריא"ז, דעומד משתי רוחות לא נקרא עומד מרובה על הפרוץ¹³.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שסג)

כו. הא דמבוי נתר בלחי או קורה, דוקא כשאינו נמוך פחות מעשרה טפחים מרווחים, ולא יהא רחבו יותר מעשר אמות מצמצמות, ושיהא ארכו ד' אמות מרווחות או יותר, אבל אם חסר אחד מפל אלו אין לו תקנה אלא בצורת פתח...
לג. מבוי שהוא רחב כ' אמות, עושה פס ארך ד' אמות ומעמידו באמצע וחשוב כל צד מצדי הפס כמבוי בפני עצמו, כיון

5. או"ח שסג, כו. מקורות - רא"ש (סי' א). רמב"ם (הל' שבת יז, יד).

6. ואף שמבוי עקום תורתו כמפולש גם בפחות מעשר, לשיטת שמואל תורתו כסתום, וכאן בשיטתו קיימין. ע"פ תוספות.

7. דהא משום היכרא בעלמא הוא, ולא דלהוי כשני מבואות ממש. ריטב"א. והמאירי הביא דעה שאף אין צורך בקורה מכותל לכותל, אלא רק בצד אחד של הפס.

8. או"ח שסג, לג. וביאר בב"י שדברי התוספות הם לפי שמואל, אך כיון שקיי"ל כרב, אזי אפילו בפחות מעשר תורתו כמפולש, וצריך תיקון בעקמומית. מקורות - דש"י (י' ב', ד"ה ומעמידו). או"ז (ח"ב, עירובין, סי' קיז). רשב"א (י' ב', ד"ה אלא אמר אביי; עבוה"ק ש"ב,ב). תוספות (ד"ה עושה). ריצב"א (הו"ד בתוספות). רא"ש (סי' י"ב). ריטב"א (י' ב', ד"ה עושה). מאירי (בית הבחירה י' א', ד"ה משך מבוי בארבעה, חידושי מאירי י' ב', ד"ה ואיכא לעיוני).

9. או"ח שסג, לג. מקורות בפסקה הקודמת.

10. ולשון הריטב"א: דכל עומד דבר חשוב, אינו מתבטל באויר הכא והכא מדאורייתא.

11. והראיה, ממחיצת כלאים שאמרו (ראה להלן, ט"ז א') דמד' טפחים ולמעלה מותר לזרוע כנגדו ואף על פי שהפרוץ מרובה עליו מכל צד. ורבנן הוא דאחמירו לענין שבת.

12. לגבי פסי ביראות העמידו אותו על דין תורה, לצורך מצוה, והתירו. ראה להלן, ריש פרק עושין פסין. מקורות - רשב"א (י"ט ב', ד"ה ולענין בעיין). ריטב"א (י"ז ב', ד"ה גבהן).

13. ע"פ שער הציון (שסב, ח, ס"ק ל). ושם כתב שאף לדעת האור זרוע הסובר דמשתי רוחות הוי עומד לבטל הפרוץ, דוקא שהיה עומד גמור. אבל אם היה עומד רק ע"י לבוד, לא מצטרפי לבטל הפרוץ. אבל מדברי התוספות והריטב"א מוכח דלדידהו אין חילוק בזה בין עומד גמור ובין עומד שע"י לבוד. עיי"ש. מקורות - אור זרוע (ח"ב, עירובין, סי' קיז). תוספות (י' ב', ד"ה ואמאי). ריטב"א (ד"ה ואמאי יעשה פס).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזהש"ת
כ"ט אב תש"פ
מסכת: עירובין | פרק: א | דף: י

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

שאָרְךָ הַפֶּסֶד ד' אַמוֹת, וַיִּתֵּן קוֹרָה בְּרֵאשׁוֹ; וְצָרִיךְ לָזַהַר שֶׁתִּהְיֶה הַקּוֹרָה מוֹנַחַת עַל הַפֶּסֶד, אוֹ תוֹךְ ג' טַפָּחִים. וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּכָל מְבוּי מְשֻׁנֵי אֵלוֹ שֶׁהַפֶּסֶד מִפְּסִיק בֵּינֵיהֶם בְּתֵימִים וְחִצְרוֹת פְּתוּחִים לְתוֹכָם וְכָל תְּנָאֵי (מְבוּי). וַיֵּמָּה שְׁמֹן הַפֶּסֶד עַד כִּתְּלֵי הָאֲמָצְעֵי שֶׁל מְבוּי, יֵשׁ לוֹ דִּין מְבוּי עִקָּם, שֶׁהָרִי אֵלוֹ שְׁנֵי הַמְּבוּאוֹת מִתְּעַקְמִים וּבְאֲמָצֵעַ פְּתוּחִים בְּשְׁנֵי רְאשֵׁיהֶם לְרֵשׁוֹת הָרֵבִים. **הגה:** וַיֵּשׁ אוֹמְרִים דָּאִין לוֹ דִּין מְבוּי עִקָּם אֲלֵא אִם כֵּן יֵשׁ מִן הַפֶּסֶד עַד כִּתְּלֵי הָאֲמָצְעֵי יוֹתֵר מִעֶשֶׂר אַמוֹת (הֲרֵא"ש ור' ירוחם וטור).

לד. עוֹד אֲפָשֶׁר לַעֲשׂוֹת תְּקוּן אַחֵר לְמְבוּי שֶׁהוּא רָחֵב כ' אַמוֹת, שֶׁיִּרְחִיק ב' אַמוֹת מֵהַכֶּתֶל וַיַּעֲשֶׂה פֶּסֶד רָחֵב שְׁלֹשׁ אַמוֹת, וַיַּעֲשֶׂה כֵּן גַּם בְּצַד הַשְּׁנֵי וַיִּשְׂאֵר פֶּתַח רָחֵב עֶשֶׂר אַמוֹת, אוֹ יִרְחִיק אִמָּה וַיַּעֲשֶׂה פֶּסֶד אִמָּה וּמְחָצָה וַיִּרְחִיק אִמָּה וַיַּעֲשֶׂה פֶּסֶד אִמָּה וּמְחָצָה וְכֵן יַעֲשֶׂה בְּצַד הַשְּׁנֵי, אוֹ יִרְחִיק שְׁתֵּי אַמוֹת וּשְׁנֵי טַפָּחִים וַיַּעֲשֶׂה פֶּסֶד שְׁתֵּי אַמוֹת וְד' טַפָּחִים וְכֵן יַעֲשֶׂה בְּצַד הַשְּׁנֵי, וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה וּבְלֵבֵד שֶׁהַפֶּסֶד יֵהָא יֵתֵר עַל הָאוֹיֵר שֶׁבֵּינוֹ לְכֶתֶל, דָּאִם לֹא כֵּן אֵתִי אוֹיֵרָא דְהָאֵי גִיסָא וּדְהָאֵי גִיסָא וּמְבַטֵּל לִיהּ. וְצָרִיךְ לָזַהַר דְּלֹא לְשַׁבֵּק פֶּתַחָא רַבָּא וְעִיל בְּזוּטָא, שְׂאֵם עֲשֶׂה כֵּן בְּטַל תְּקוּן הַמְּבוּי אֲלֵא אִם עֲשֶׂה צוּרַת פֶּתַח לְזוּטָא.